

POTUJMO Z BOŠKARINI IN MAONAMI

Turistična naloga

Avtorji naloge:

- Tina Jurič, 9. razred
- Veronika Grbac, 9. razred
- Pia Kocjančič, 8. razred
- Iris Bažec, 7. razred
- Sara Špeh, 7. razred

Mentorici:

Neli Romanello
Jerneja Šinigoj

Sečovelje, januar 2017

POVZETEK

Šola: Osnovna šola Sečovlje, Sečovlje 78, 6333 Sečovlje – Sicciole

Tel.: 05 6712600

e-mail: tajnistvo@ossecovlje.si

Naslov raziskovalne naloge: **Potujmo z boškarini in maonami**

Učenci OŠ Sečovlje smo si za letošnjo nalogo pri projektu z naslovom *Turizmu pomaga lastna glava* izbrali zamisel o ohranjanju zapuščine naših prednikov ter obuditev zgodovine. Naša vodilna ideja je, da bi v edinem ohranjenem železniškem postajališču ozkotirne železniške proge Porečanka – Parenzana v občini Piran, ki se nahaja ravno v Sečovljah, uredili turistično-informacijski center. Poleg turističnih informacij bi si lahko turisti v novem centru ogledali razstavo fotografij ozkotirne železnice ter imeli možnost nakupa naših že izdanih knjižic ter izdelkov. Turisti bi si lahko izbrali kar dva programa vodenja, in sicer vožnjo z *maonami* do solin in ogled solin ter potovanje na vozovih skozi naše zaledne vasi. Poleg ureditve novega turistično-informacijskega centra pa bi vasi omogočili tudi novo pridobitev v sicer zapuščeni, vendar še zelo dobro ohranjeni stavbi starega rudnika – tam bi si lahko ogledali razstave starih predmetov in fotografij, si ogledali film ter prisluhnili solinarskim štorijam.

Ključne besede: turistično-informacijski center, maona, zaledje

ABSTRACT

In this year's project entitled *Tourism is helped by its own head*, the primary school Sečovlje students chose the idea of preservation of the legacy of our ancestors and the revival of history. Our leading idea is to transform the only remaining train station of the narrow-gauge railway called Parenzana in Piran municipality to a Tourist Information Centre. The former train station is located in Sečovlje. In addition to the tourist information the new centre would have a permanent exhibition of the narrow-gauge railway and would offer the possibility of purchasing various books and other products of the Parenzana theme. Visitors would be able to choose between two guided tours – sailing on maona boats to the salt pans and exploring them or a trip through the hinterland villages on a cart. In addition to the Tourist Information Centre we would also like to revive, although deserted, still very well preserved buildings of the old mine. We would set up an exhibition with old photographs and objects, visitors would be able to watch a movie about the lives of saltmakers and listen to the stories told by some of them.

Key words: Tourist Information Centre, maona, hinterland villages

KAZALO

1	UVOD	2
2	TURIZEM V SEČOVLJAH.....	3
3	SPLOŠNI OPIS POTI – PROGRAM VODENJA.....	5
4	OPIS POTI PO ODSEKIH.....	7
4.1	PROGRAM BOŠKARIN.....	7
4.1.1	ZBOR.....	7
4.1.2	ODHOD AVTOBUSA PROTI SV. PETRU.....	7
4.1.3	PRIHOD V VAS SVETI PETER	8
-	Ogled Tonine hiše.....	8
-	Sprejem na domačiji/sodobni oljarni/malica.....	9
-	Ogled cerkve sv. Petra.....	9
-	Ogled vaškega izvira pitne vode.....	10
4.1.4	ODHOD IZ SV. PETRA V NOVO VAS.....	10
4.1.5	POSTANEK V NOVI VASI	11
-	Ogled Marijine cerkve v Novi vasi	11
-	Vaški muzej hiša od Kapeloca	12
4.1.6	NADALJEVANJE POTI.....	13
4.1.7	PRIHOD V PADNO IN KOSILO	13
-	Ogled Padne, stojnic.....	14
-	Cerkev svetega Blaža.....	14
-	Galerija Božidarja Jakca.....	15
4.1.8	ODHOD NA VSTOPNO MESTO	15
5	PROGRAM MAONA.....	16
5.1.1	ZBOR.....	16
5.1.2	VOŽNJA Z MAONO PO POTOKU DRNICA PROTI SOLINAM	16
5.1.3	PRIHOD V SOLINE	20
-	Ogled (muzeja) multimedije in makete	20
-	Sprehod do Lepe Vide.....	20
-	Ogled Lepe Vide	21
5.1.4	VOŽNJA Z ELEKTRIČNIM VLAKCEM DO VHODA	21
5.1.5	ODHOD AVTOBUSA PROTI SEČOVLJAM	22
5.1.6	PRIHOD NA ZBIRNO MESTO IN OGLED STOJNIC DOMAČINOV.....	22
5.1.7	ZAHVALA ZA UDELEŽBO	22
6	ZAKLJUČEK	23
7	PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI TRŽNICI	24
8	LITERATURA IN VIRI	25

1 UVOD

Učenci Osnovne šole Sečovelje imamo na naši šoli že več kot petnajst let turistični krožek, ki tesno sodeluje z lokalnim Turističnim društvom Taperin Sečovelje. Zavedamo se, da živimo v turistični občini, ki je na področju turizma že veliko naredila, vsekakor pa menimo, da se lahko naredi in izboljša še marsikaj. Tudi letos smo se odločili, da se prijavimo na projekt Turizmu pomaga lastna glava. Posegli smo v zgodovino in se odločili, da bomo poskušali obnoviti edino ohranjeno železniško postajališče v občini Piran ter ohranjeno stavbo zapuščenega rudnika, turistom bi omogočili posebno doživetje v Sečoveljskih solinah, in sicer vožnjo s tradicionalnimi barkami po potoku Drnica ter vožnjo z vozovi po očarljivem zaledju, ki pa je turistom vse prevečkrat tuje. Naša ciljna skupina bi bila vnaprej najavljena skupina obiskovalcev ali priložnostni turisti. Vodení ogledi so primerni za družine, otroke, starejše in tudi osebe s posebnimi potrebami, saj ogleda nista fizično naporna.

2 TURIZEM V SEČOVLJAH

Cilj naše turistične seminarske naloge je, da s posebnimi doživetji turistom predstavimo naš kraj in oživimo še ohranjena zgodovinska poslopja v naši vasi.

Za zbirno mesto smo si izbrali nekdanje železniško postajališče Sečovlje. Skozi našo vas je na progi Trst–Poreč od leta 1902 do leta 1935 delovala ozkotirna proga, imenovana Porečanka ali italijansko Parenzana.

Proga Trst–Poreč je potekala od postaje pri Sv. Andreju v Trstu do Kopra. Od tod je potekala ob morju do postaje Izola, nato skozi prodor v Strunjan in ponovno skozi predor do naslednjega postajališča Sv. Lucija in postopoma dosegla soline, kjer je bila postaja Sečovlje, nato pa nadaljevala pot proti hrvaški Istri. Dolžina proge je znašala okrog 120 kilometrov, na njej pa je bilo 14 postaj ter od 16 do 21 postajališč. Trasa proge je v obnavljanju.

Pred prestopom meje je bila zadnja postaja Sečovlje, ki je še danes ohranjena in spremenjena v stanovanjsko rabo (eno nadstropje). V naši vasi torej ostaja edino ohranjeno železniško postajališče ozkotirne železnice v občini Piran.

Krajevni skupnosti in občini Piran bi predlagali, da bi v pritličju še danes ohranjene stavbe železniške postaje uredili turistično-informacijski center.

Ta bi poleg turističnih ponudb in informiranja turistom ponujal tudi **bogato zbirko slik, ki prikazujejo vse železniške postaje, ki jih je naslikal naš domačin, gospod Giulio Ruzzier.** Ponosni smo, da imamo med nami takega umetnika in dobrotnika, saj bi slike podaril kraju. Kot zanimivost: iz starih koles je izdelal čudovito lokomotivo, ki danes stoji na nekdanje mestu železniške postaje v Luciji in je vsem občanom v ponos.

Gostje si bi lahko v turistično-informacijskem centru izbrali dve možnosti vodenega ogleda, in sicer:

- **ogled zaledja oziroma okoliških vasi na vozovih z boškarini ali osli,**
- **vožnjo s tradicionalnimi barkami – *maonami* po potoku Drnica in ogled solin.**

Naša občina bi tako lahko postala prepoznavna širom po svetu po *maonah*, tako kot so Benetke po gondolah.

Slika 1: Območje zapuščenega rudnika

V drugi zelo dobro ohranjeni stavbi – zapuščenem rudniku črnega premoga pa bi uredili muzej z eksponati in fotografijami iz našega rudnika ter spomini na Parenzano. Poleg tega bi predvajali film Črno-beli, ki opisuje rudarstvo in solinarstvo, ter omogočali predvajanje ali pripovedovanje solinarski storij, ki so jih ravno pri tem projektu naši učenci zbrali po ustnih pripovedovanjih domačinov.

Z našim projektom bi dobilo delo veliko ljudi, saj ne bi delali le turistični delavci, marveč tesarji, mizarji, gradbinci ..., ki bi adaptirali in opremili stavbi ter ponovno naredili *maone* in jih vzdrževali.

Učenci OŠ Sečovlje bi za trženje programa po ureditvi novega turistično-informacijskega centra oblikovali letake, ki bi jih razdelili po hotelih, ostalih TIC-ih, na informacijskih točkah, da bi si gostje že vnaprej lahko ogledali programe, ki jih ponujamo.

3 SPLOŠNI OPIS POTI – PROGRAM VODENJA

PROGRAM *BOŠKARIN*

9.00 Zbor na zbirnem mestu – novi TIC oziroma pri zapuščenem rudniku

9.15 Odhod avtobusa proti vas Sv. Peter

9.35 Prihod v vas Sv. Peter

9.40-10.20 Ogled Tonine hiše

10.25-11.00 Sprejem na domačiji/sodobni oljarni/malica

11.10-11.20 Ogled cerkve sv. Petra

11.30-11.45 Ogled vaškega izvira pitne vode

11.45-12.00 Odhod iz Sv. Petra v Padno – vožnja z vozovi

12.00-12.45 Postanek v Novi vasi

12.00-12.10 Sprehod po vasi

12.10-12.20 Ogled Marijine cerkve

12.20-12.45 Ogled vaškega muzeja Hiša od Kapeloca

12.45 Nadaljevanje poti

13.10-14.00 Prihod v Padno in kosilo

14.00-15.00 Ogled Padne, stojnic

15.00-15.10 Ogled cerkve sv. Blaža

15.20-15.40 Ogled galerije Božidarja Jakca

15.50 Odhod proti vstopnemu mestu – novemu TIC-u

16.00 Zahvala za udeležbo, branje štorije

Vsak obiskovalec naj ima s seboj svojo steklenico za vodo in obilo dobre volje.

Prijavnina znaša 8 evrov (vključen prevoz z avtobusom, malica, vožnja z vozovi).

PROGRAM MAONA

- 9.00** Zbor na zbirnem mestu – novi TIC oziroma pri zapuščenem rudniku
- 9.15** Vožnja z *maonami* po potoku Drnica proti solinam in malica
- 10.15** Prihod v Sečoveljske soline
- 10.20** Ogled solinarskega muzeja, filma *Flora in favna* ter makete
- 10.50** Sprehod do centra Lepa Vida
- 11.00-11.30** Ogled centra Lepa Vida, kratka predstavitev kraja Sečovelje
- 11.30-11.40** Vožnja z električnim vlakcem do vhoda v soline
- 11.45** Odhod avtobusa proti Sečovljam
- 12.00-13.00** Kosilo
- 13.00** Odhod avtobusa proti zbirnemu mestu
- 13.10** Prihod na zbirno mesto (Sečovelje) in ogled stojnic z izdelki domačinov
- 13.30-14.00** Zahvala za udeležbo, igrice, štorij

Vsak obiskovalec naj ima s seboj svojo steklenico za vodo in obilo dobre volje.

Prijavnina znaša 8 evrov (vključen prevoz z avtobusom, malica, vožnja z maono).

4 OPIS POTI PO ODSEKIH

4.1 PROGRAM BOŠKARIN

OGLED NAŠIH ZALEDNIH VASI (SVETI PETER, NOVA VAS, PADNA) IN VOŽNJA Z VOZOV

4.1.1 ZBOR

Dobimo se ob 9.00 na zbirnem mestu v novem TIC-u ali pri zapuščenem rudniku v Sečovljah, kjer je poskrbljeno za parkirišče. Za oznako zbirnega kraja bo priskrbljeno.

Do 9.15 se vsi zberemo, kandidati se v prostorih TIC-a prijavijo. Za prijavo plačajo 8 evrov. Prijavljenci imajo vodo s seboj, čez dan pa bodo imeli na voljo tudi svežo pitno vodo. Sledi vožnja z avtobusom proti vasi Sveti Peter.

4.1.2 ODHOD AVTOBUSA PROTI SV. PETRU

Ob 9.15 se vsi zbrani vkrcamo na avtobus in odidemo proti vasi Sveti Peter.

Slika 2: Sveti Peter

4.1.3 PRIHOD V VAS SVETI PETER

Prihod v vas je načrtovan ob 9.35. Sprehodili bi se po vasi do Tonine hiše, medtem pa bi obiskovalcem povedali nekaj več o vasi Sveti Peter.

V pisnih virih se Sveti Peter prvič omenja leta 1064, ko je skupaj z okoliškim ozemljem prišel pod oblast freisinških škofov. Kraj je dobil ime po zavetniku, apostolu Svetem Petru. Ker je isto ime imelo več krajev v Istri, so mu dali vzdevek "dell'Amata". Po drugi svetovni vojni se je poimenovanje San Pietro dell'Amata nadomestilo z nazivom Raven, ki je ostalo v uporabi vse do leta 1992, ko je kraj ponovno dobil svoje prvotno ime.

Slika 3: Vas Sveti Peter

- Ogled Tonine hiše

V Sv. Petru je največja znamenitost Tonina hiša, etnološki muzej, ki prikazuje tipično bivališče in način življenja v vasi v preteklosti. Hiša oziroma spomenik je dobil ime po Toni Goreli, premožni kmetici, o kateri še danes živi ustno izročilo. Grajena je iz kamna, ki je poleti s hladom ščitil prebivalce pred pripeko, pozimi pa lovil tople sončne žarke. Ohranjeno ima kamnito stopnišče, ki se zaključi z baladurjem, pokrito teraso pred vhodom in bivalne prostore. Na pročelju je ohranjen dimniški, kaminski prizidek, ki se je nekdanje uporabljal za oljarske dejavnosti. V prvem nadstropju si lahko ogledamo značilne podeželske bivalne

prostore (kmečko kuhinjo z odprtim ognjiščem z napo in odprtim ostrešjem, ki nadomešča strop ter sobo), v pritličju pa rekonstruirano staro torkljo, oljarno z mlinom in stiskalnico.

Slika 4: Tonina hiša

- Sprejem na domačiji/sodobni oljarni/malica

Po ogledu Tonine hiše, ki bi trajala do pol ure, torej od 9.40 do 10.20, bi se odpravili na eno od domačij, kjer bi si lahko ogledali tudi sodobno oljarno. Privoščili bi si malico, ki nam bi jo pripravili domačini: domači kruh, sezonsko sadje in oljčni namaz. Možen bi bil tudi nakup domačega oljčnega olja.

- Ogled cerkve sv. Petra

Ob 11.00 bi se odpravili do vaške cerkve. Pisni viri cerkev sv. Petra prvič omenjajo leta 1579. Za razliko od večine cerkva nima zvonika, temveč dvodelno prelico ali škarjico za zvonove. V cerkvi najdemo rekonstruiran kamnit reliefni triptih s konca 15. stoletja, ki je delo kiparske delavnice Pietra Lombarda iz Benetk in je eden izmed redkih kvalitetnih triptihov renesančnega kiparstva v Sloveniji. Na sredini reliefa je podoba sv. Petra, ob straneh pa podobi sv. Pavla in sv. Janeza Krstnika.

- Ogleđ vaškega izvira pitne vode

Sprehodili se bomo tudi do vaškega izvira pitne vode na Lokvi, kjer je urejeno napajališče za živino in perišče. Tam nas pričakajo vozovi z boškarini ali osli.

4.1.4 ODHOD IZ SV. PETRA V NOVO VAS

Naš ogleđ vasi Sveti Peter bi se ob 11.45 zaključil. Z lokalnimi kmetovalci bi se dogovorili, da bi nam omogočili vožnjo na vozovih (2-3, odvisno od velikosti skupine). Naš avtobus bi ta čas odšel v Padno, kjer nas bi počakal, da nas ob koncu naše poti spet pelje v Sečovlje. Vozove bi vlekli boškarini ali osli. Predviden čas vožnje je 15 minut.

Boškarin je belo-sivo govedo z dolgimi rogovi, ki živi v Istri in je simbol regije. V poljedelstvu je bil uporaben za oranje in za vlečenje kamenja pri gradnji hiš, njegovo meso in mleko pa so kmetje uporabljali za hrano. Ko je prišlo do modernizacije v kmetijstvu in so bili uporabljeni prvi traktorji za povečano uspešnost pri delu na polju, se je začelo število tega goveda naglo zmanjševati, tako da je v 90. letih prejšnjega stoletja ostalo le nekaj sto živali.

Slika 5: Boškarin

4.1.5 POSTANEK V NOVI VASI

Z vozovi bi prišli v Novo vas, kjer bi se sprehodili po vasi do cerkve ter prisluhnili kratki razlagi zgodovine. Prva pisna omemba Nove vasi sega v leto 1028, ko jo je z ozemljem vred nemški cesar Konrad II. podaril puljskim škofom. Villa Noua se večkrat omenja v seznamu vasi koprskih statutow, kot taka pa je bila tudi na prvem zemljevidu Istre, ki ga je l. 1525 izdelal Izolan Pietro Coppo. Vas so imele v fevdu koprške plemiške družine Sabini, Vergerio in Grisoni. Po kugi, ki je tedaj morila po Istri (okrog l. 1630), je bila vas popolnoma opustošena, zato je beneška oblast tukaj naselila nekaj družin iz Dalmacije. V času stare Avstrije in fašistične Italije je bila vas povsem slovenska; po zapisu v krkavški župnijski kroniki, je bila tudi edina vas, kjer se ni nikoli, niti v cerkvi, pelo italijansko. Teritorij vasi je bil v preteklosti, tako kot danes, znan po pridelavi česna in oljčnih nasadov.

Slika 6: Nova vas

- Ogled Marijine cerkve v Novi vasi

Marijina cerkev v Novi vasi se v enem od testamentov, ki se hranijo v Piranskem arhivu, omenja že leta 1470. Leta 1579 veronski škof Agostino Valeri v vizitacijskem poročilu navaja cerkev S. Maria della Villa *Morta*, kar nakazuje, da je bila vas po kugi mrtva. Cerkev, ki je bila na tem kraju že stoletja posvečena sv. Mariji, so 17. maja 1665 preimenovali in posvetili v cerkev Presvetega rožnega venca. Škof Pavel Naldini je zapisal, da je vas strnjena okoli

cerkve Presvetega rožnega venca z dvojnim oltarjem. Leta 1763 so cerkev podaljšali, naredili pevski kor, gotski prezbiterij so delno porušili in cerkev v celoti nadzidali tako, da so dobili večjo enoladijsko cerkev. V taki podobi si jo lahko ogledamo še danes. Leta 1896 so vaščani s takratnim županom Mihaelom Gorela, s prodajo lastnega česna v Trst in s pomočjo občine Piran, zgradili mogočen zvonik, ki mu še danes pravimo česnov zvonik. Projekt zanj je izdelal piranski arhitekt Giuseppe Moso. Na vrh zvonika so postavili kamnit kip Sv. Jožefa. Zvonik je bil velik zalogaj za revno in bolj majhno vas. V zvoniku so trije bronasti zvonovi, z njega pa je lep razgled po širši okolici.

Slika 7: Marijina cerkev v Novi vasi

- Vaški muzej hiša od Kapeloca

Iz cerkve bi se peš odpravili do vaškega muzeja. Hiša leži ob glavni vaški poti, kjer si bomo ogledali notranjost z vso stanovanjsko opremo in predmeti vsakdanje rabe, ki izhajajo iz različnih časovnih obdobj. Hiša prikazuje prerez življenja domačije skozi čas vse do obdobja med obema vojnama. Hiša se po letu 1948 ni več spreminjala.

4.1.6 NADALJEVANJE POTI

Slika 8: Kažun

Po ogledu Nove vasi bi se z vozovi odpravili proti vasi Padna. Na poti med vasjo Nova vas in Padno bi turistom pokazali **kažun**, tj. majhna kamnita hiša, običajno okrogle oblike, s stožčasto streho. Kažuni so grajeni na poljskih zemljiščih in so namenjeni spravljanju orodja, zatočišču pred soncem ali slabim vremenom, staji za živali itd. Značilni so za Istro, pojavljajo pa se vzdolž celotne jadranske obale.

4.1.7 PRIHOD V PADNO IN KOSILO

Prihod v Padno je načrtovan ob 13.10. Skupino bi najprej peljali na kosilo v restavracijo Istranova, s katero bi bili že vnaprej dogovorjeni, in bi imeli točno število udeležencev ter zato rezerviranih mest v restavraciji. Kosilo je predvideno do 14.00.

Slika 9: Padna

- Ogled Padne, stojnic

Skupino bi nato popeljali po vasi in jim povedali nekaj več o vasi Padna. Ime Padna prvič zasledimo v viru iz leta 1186 – Pedina, kasneje pa se pojavi v listini iz leta 1372, ki jo hranijo v piranskem arhivu. Ime Padna naj bi izhajalo iz latinske besede »patena«, ki pomeni krožnik, skleda. Grič, na katerem je vas, ima namreč obliko narobe obrnjene skleda. Vaščani so tu že navajeni na turiste s križark, ki jih k njim vodijo turistične agencije, zato bi tudi našo skupino popeljali po stojnicah, ki jih pripravijo vaščani, okušali domače dobrote in imeli možnost nakupa pristnih spominkov. Naši skupini bi za ogled vasi ter stojnic namenili eno uro, ob 15.00 pa bi se zbrali pred cerkvijo svetega Blaža.

- Cerkev svetega Blaža

V Padni naj bi bila edina slovenska cerkev, posvečena sv. Blažu. Cerkev krasi marmorni oltar z lesenim kipom sv. Blaža. Največja znamenitost cerkve je lepo izklesana marmorna plošča s pleteno ornamentiko z začetka 9. stoletja, ki se nahaja pod kropilnikom. Ob cerkvi stoji 26,5 metrov visok kamniti zvonik, ki so ga vaščani zgradili leta 1885. Sv. Blaž je priljubljen v istrskih obmorskih krajih, kar je najverjetneje povezano z legendo o ozdravitvi dečka, ki se mu je v grlu zataknila ribja kost. S to legendo oziroma čudežem je povezan blagoslov grla na god sv. Blaža.

- Galerija Božidarja Jakca

Po ogledu cerkve bi se sprehodili do galerije Božidarja Jakca. V vasi sta namreč sedem let živela starša znanega slovenskega slikarja in grafika Božidarja Jakca. Jakac (1899–1989) je pogosto obiskoval Padno, zato so vaščani v spomin nanj uredili poslopje ob cerkvi sv. Blaža in v njem uredili stalno zbirko Jakčevih risb in grafik. Tam je ohranjen tudi stol, na katerem je sedel, ko je slikal in nekaj predmetov z Jakčeve domačije. V galerijo nas vabijo verzi pesnika Toneta Pavčka, vklesani na marmorni plošči: *Ta svet mu dal je barve, luč in sence, da je proslavil sebe in Slovence.*

4.1.8 ODHOD NA VSTOPNO MESTO

Ogled v Padni bi zaključili ob 15.40, nato bi se poslovili od voznikov naših vozov ter se z avtobusom odpravili proti zbirnemu mestu. Odhod je predviden ob 15.50, prihod v Sečovlje pa ob 16.00. Vsem obiskovalcem bi se zahvalili za udeležbo in jih povabili na ponovni obisk. V našem novem TIC-u bi si seveda lahko ogledali galerijo in tudi privoščili kakšen spominek. Učenci OŠ Sečovlje in tudi domačini pa bi pripravili igrice ali pripovedovanje storij, ki so tudi izšle v obliki zbirke.

5 PROGRAM MAONA

VOŽNJA Z MAONAMI PO OTOKU DRNICA IN OGLED CENTRA THALASSO SPA LEPA VIDA TER SOLIN

5.1.1 ZBOR

Dobimo se ob 9.00 na zbirnem mestu v novem TIC-u oziroma pri zapuščenem rudniku v Sečovljah, kjer je poskrbljeno za parkirišče. Za oznako zbirnega kraja bo priskrbljeno.

Do 9.15 se vsi zberemo, kandidati se v prostorih TIC-a prijavijo. Za prijavo plačajo 8 evrov. Ob prijavi prejmejo malico: sezonsko sadje, domači kruh, ribji namaz (sardele, sardone). Prijavljenci imajo vodo s seboj, čez dan pa bodo imeli na voljo tudi svežo pitno vodo. Sledi vožnja z maono do solin.

5.1.2 VOŽNJA Z MAONO PO POTOKU DRNICA PROTI SOLINAM

Vkrčamo se na maono in se po potoku Drnica peljemo do solin. Vožnja bo trajala eno uro, zato medtem udeležencem predstavimo Sečoveljske soline in Sečovlje.

Maona je bila posebna oblika tovornega čolna brez lastnega pogona, trebušaste oblike s skoraj ploskim dnom, primeren za plovbo v solinarskih krajih. Te čolne so navezali na vlečno ladjo ter tako tovorili sol iz solin do skladišč. Njena nosilnost je bila kar 70 ton. Leta 1956 so se vse Maone v hudi nevihti, ki je zajela Portorož, potopile. Model Maone si lahko danes ogledamo v Solinarskem muzeju. Kot smo že omenili, bi za izgradnjo in vzdrževanje maon pa tudi za čiščenje in saniranje kanala potoka Drnica, v dogovoru s Krajevno skupnostjo Sečovlje in Občino Piran, veliko ljudi dobilo dodatno, mogoče projektno delo.

PREDSTAVITEV SOLIN

Prve podatke o Piranskih solinah so odkrili leta 1250 do leta 1300. Po pisnih virih sodeč so Sečoveljske soline stare več kot 700 let, nekateri avtorji pa prisegajo, da so znatno starejše. Slovenska obala je bila še v začetku tega stoletja posejana s solinami. Vemo, da so s soljo iz omenjenih solin zadovoljevali zgolj potrebe lokalnega prebivalstva. Najpomembnejše so bile

Piranske soline (mi domačini trdimo, da so Sečoveljske), od katerih so se danes ohranile le še miniaturne soline v Strunjanu in prostrane Sečoveljske soline. Solinarji so takrat uporabljali sol le v prehrani, kasneje pa so jo začeli tudi prodajati. Vedno bolj je sol postajala tudi trgovsko blago. Zaradi solin so nastajale tudi obmorska mesta (Piran, Benetke). Sečoveljske soline so imele izreden pomen za Beneško republiko, saj so v njih pridobili večino soli v okviru Piranskih solin. V teh so pridobili kar tretjino od celotne količine soli na vzhodni jadranski obali. Solinarji so sol pridobivali v mesecih med aprilom in septembrom, preostali čas leta pa so se umaknili drugim in počeli druge stvari. Zelo dobičkonosen posel pa je postalo tudi tihotapstvo soli, ki ga je bilo zelo težko zatreti. Prepovedi gradnje novih solin, denarne kazni in zaplembe ladij in tovorov niso pomagale pri omejitvi tega posla.

Solinarjem se je dobro godilo vse do 1. svetovne vojne, ko so se pojavili zamrzovalniki in s solinarstvom ni bilo več mogoče zaslužiti. Po 1. svetovni vojni je tako v pomorstvu, trgovstvu kot tudi v solinarstvu prišlo do hudih časov.

Sečoveljske soline so l. 1989 zavarovali kot krajinski park, v katerem so dovoljene le tiste gospodarske dejavnosti, ki ne ogrožajo naravnega ravnovesja. Taki dejavnosti sta solinarstvo in gojenje morskih organizmov. Mednarodno podporo so Sečoveljskim solinam dali l. 1993, ko so jih priznali kot podpisnico Ramsarske konvencije¹.

Soline so danes samostojna organizacija imenovana Soline d. o. o., s katero posluje podjetje Mobitel. Solinarstvo še vedno ni dobičkonosen posel, saj se ubada s še vedno velikimi problemi – predvsem z naravnimi dejavniki (sonce, veter).

Sicer pa solinarstvo propada predvsem zaradi cenene soli s Turčije. Za delovanje solin si pomagamo tudi s turizmom. Ponosni smo, ko slišimo, da solni cvet prodira na mize najbolj prestižnih hotelov in restavracij po celem svetu (Francija, Kitajska ...) in plemeniti brbončice največjih gurmanov, saj se zavedajo naravne pridelave, brez kemičnih dodatkov.

Sečoveljske soline so največje obalno mokrišče (517 hektarov) v Sloveniji. Submediteransko podnebje, povečana slanost vode in opustitev solinarske dejavnosti ustvarjajo posebne ekološke razmere, v katerih preživijo le nanje posebej prilagojeni organizmi. Rastlinam, ki dobro uspevajo na slanih prsteh, pravimo slanuše ali halofiti. Na območju Sečoveljskih solin

¹ Ramsarska konvencija je konvencija o mokriščih, ki so mednarodnega pomena, zlasti kot habitati vodnih ptic. Predstavlja medvladni sporazum, ki zagotavlja mednarodno sodelovanje pri ohranjanju mokrišč, njihovih funkcij in biotske raznovrstnosti.

uspeva kar 45 vrst z rdečega seznama ogroženih rastlin v Sloveniji. Opaženih je bilo okrog 300 vrst ptic; več kot 80 jih tu stalno ali občasno gnezdi. Čeprav v Sečoveljskih solinah živi le manjše število vrst kopenskih vretenčarjev, je med njimi tudi drugi najmanjši sesalec na svetu, etruščanska rovka.

Pridelava soli

Severni del parka, to je ta del, na katerega zdaj gledamo, se imenuje Lera, tukaj danes še vedno poteka aktivna pridelava soli. Od južnega dela parka, imenovanega Fontanigge, ga deli potok Drnica, po katerem se trenutno vozimo.

Na Leri sol pridelujejo v skladu s srednjeveško tradicijo. Postopek pridelave soli so nekoliko posodobili Avstrijci leta 1904 tako, da so vetrnice, ki so črpale vodo v kavedine, nadomestili ogrevalni bazeni, ki so narejeni tako, da se njihova višina niža (za oko je neopazno) in jo z zapornicami spuščajo iz enega bazena v drugega. Pobiranje soli poteka na petoli, plasti biosedimenta, ki preprečuje prehajanje morskega blata v sol in vgrajevanje nezaželenih ionov kristalne soli.

Petola je posebnost v postopku pridelave soli, ki se je ohranila samo v Sečoveljskih in Strunjanskih solinah. Solinarji na kristalizacijskih bazenih gojijo petolo: nekaj milimetrov debelo plast alg, sadre in mineralov.

Na Fontaniggah so pridobivanje soli opustili v šestdesetih letih 20. stoletja, vendar se površine še vedno uporabljajo za pripravo koncentriranih slaníc za potrebe muzeja, kjer si lahko ogledamo solinarske hiše in prvoten način pridobivanja soli (vetrnica kot črpalka).

Sol se prideluje po izročilu, starem skoraj 700 let in zgolj s tradicionalnimi orodji. Osnovni proces je naravna kristalizacija na solnih poljih, kjer se sol pobira na nekaj milimetrov debeli solni podlagi, imenovani petola. Sol pridobivajo na solnih poljih, ki obsegajo izparilne in kristalizacijske bazene (pokažemo bazene). Morska voda je izpeljana iz izparilnih v kristalizacijske bazene, po načelu prostega pada ali pa jim pomagajo črpalke. Na Fontaiggah so jih poganjale vetrnice, na Leri pa so Avstrijci pred sto leti uvedli moderniziran postopek z uporabo motornih črpalk. Od vseh bazenov je kristalizacijskih približno ena petina. Ko morska voda potuje skozi izpiralne bazene, končno nastane sol.

Pri pridelavi solinarji uporabljajo tradicionalna orodja. Pridelano sol na kupe pograbiijo z lesenimi strgali - gaveri. Odcejeno sol hranijo v namenskih skladiščih.

Sol se pobira od konca junija do konca septembra, če je vreme naklonjeno (brez dežja). Po koncu pobiranja soli, torej od oktobra do maja, solinarji obnavljajo solna polja, nasipe, lesene obloge okoli solnih polj, zapornice za vodo in druge objekte. Marca pa se začne proces za vzgojo petole.

Sečovlje in okolica

Nato bi obiskovalcem predstavili še Sečovlje. Sečovlje so manjše naselje, ki spada v občino Piran. So nekdanje solinarsko naselje, ki leži ob vzhodnem robu Sečoveljskih solin. Kraj se v pisnih virih omenja že v rimskih časih, o čemer pričajo tudi arheološke najdbe. Središče Sečovelj je strnjeno ob cerkvi sv. Martina. V letu 1986 so naredili turistično in športno letališče, ki je danes mednarodno letališče Aerodrom Portorož. Sečovlje so najbolj znane po solinah, ki se omenjajo že v 12. stoletju. Pridelovanje soli je bilo posodobljeno v 14. stoletju, razcvet pa so soline doživele v obdobju Avstro-Ogrske vladavine. Soline so takrat preživljale veliko družin, ki so živele v solinarskih hiškah. V eni od teh je danes Muzej solinarstva, celo območje pa so razglasili za krajinski park. Nad Sečovljami je hrib Krog, kjer je bil benediktinski samostan do leta 1947 in cerkev sv. Onofrija iz leta 1432. Tukaj je deloval tudi rudnik črnega premoga od leta 1937 do 1970. Danes na tem območju kot delujoča panoga še zmeraj ostaja solinarstvo na približno 700 hektarjih delujočih solinarskih polj. V solinarskem muzeju, ki se nahaja na območju dela solin Fontanigge, si lahko ogledamo razvoj solin in način življenja solinarjev.

Slika 10: Sečovlje

5.1.3 PRIHOD V SOLINE

Prihod v soline je predviden ob 10.15. Ko se izkrcamo, se sprehodimo do solinarskega muzeja.

- **Ogled (muzeja) multimedije in makete**

Muzej solinarstva se nahaja na opuščenem predelu Sečoveljskih solin na desnem bregu kanala Giassi. Zajema solinsko hišo z muzejsko zbirko in solni fond s pripadajočem dovodnim kanalom za morsko vodo. Solinska hiša obsega niz treh stavb: enonadstropno hišo, ki je služila za bivanje solinarjeve družine in za shranjevanje soli, nekdanje pritlično skladišče, v katerem so shranjevali sol, in po starem vzorcu obnovljeno krušno peč, posebnost Sečoveljskih solin.

Poleg ogleda muzeja bi lahko gostom na tem delu omogočili ogled filma Flora in favna, gnezdenje ptic, kjer bi spoznali, kako pester in edinstven je solinski ekosistem. Tako bi lahko med ogledom tudi opazovali značilne živali, predvsem ptice. Mnoge med njimi so ogrožene in odvisne od tradicionalne solinarske dejavnosti.

Ogled makete

Skupini obiskovalcev bi pokazali maketo ter jim s pomočjo le te razložili, kako se prideluje sol. V bazenih za izparevanje vode se voda segreje in pretaka iz enega bazena v drugega, s pomočjo delavcev – vodarjev, ki z dviganjem zapornic spuščajo ogreto vodo v drugi bazen. V drugem bazenu se njena slanost s pomočjo izhlapevanja poveča. Tako spustijo v tretji bazen, kjer zopet pridobi slanost. To se ponavlja vse do zadnjega, ko je voda pripravljena za kristalizacijo. In prav te slanice različnih stopenj slanosti, so solinarji od nekdaj uporabljali za različne namene, ne le za sol.

- **Sprehod do Lepe Vide**

Ob 10.50 bi se odpravili do centra Lepa Vida.

- Ogled Lepe Vide

V Lepo Vido bi predvidoma prišli ob 11.00, ogled pa bi trajal do 11.30. Tu imajo gostje na razpolago tudi okrepčevalnica, kjer bi si lahko privoščili hitro osvežitev. Center Lepa Vida, je center, kjer gostje lahko izkusijo posebno doživetje tradicionalnih talastoterapij v edinstvenem naravnem okolju, sredi solinskih polj, z naravnimi produkti pridobljeni ravno v Krajinskem parku Sečoveljskih solin. Solinsko blato in slanica sta najpomembnejša dejavnika v talasoterapiji, ki izkorišča blagodejne učinke produktov morja, morske obale in klime za krepitev naravne odpornosti in za izboljšanje splošnega počutja.

Slika 2: Center Lepa Vida

Obiskovalcem bi ponudili možnost, da ostanejo dve uri v centru Lepa Vida in si privoščijo razvajanje v obliki masaž, namakanja v slanici, plavanja v bazenu (na lastne stroške). V kolikor bi se odločili za to možnost, bi jim razložili, da si vse od 13.10 lahko pred našim TIC-om ogledajo stojnice z izdelki domačinov, ob 13.30 pa bo zaključek programa, kjer si bodo ogledali igrice naših učencev in prisluhnili storijam solinarjev. Tudi njim bi bil seveda ponujen prevoz z električnim vlakcem do vhoda, potem pa bi se z redno linijo avtobusa pripeljali do Sečovelj ter se sprehodili do turistično-informacijskega centra.

5.1.4 VOŽNJA Z ELEKTRIČNIM VLAKCEM DO VHODA

Tiste, ki bi se odločili, da nadaljujejo pot z nami, po programu, bi ob 11.30 bi pred Lepo Vido čakal prevoz do vhoda v soline. Turistom bi omogočili vožnjo s panoramskim električnim

vozilom z dvema prikolicama, ki je v solinah namenjeno prevozu potnikov. V našem krajinskem parku je namreč vožnja z motornimi vozili z izjemo intervencijskih in servisnih vozil v celoti prepovedana. Vozilo je na solarni pogon in lahko po neokrnjenih poteh krajinskega parka popelje čez 54 obiskovalcev.

5.1.5 ODHOD AVTOBUSA PROTI SEČOVLJAM

Ob 11.45 nas bi avtobus iz vhoda v Krajinski park odpeljal do restavracije, kjer bi imeli kosilo. Nato nas bi avtobus ob 13.00 ponovno odpeljal proti zbirnemu mestu. Za kosilo bi se dogovorili pri eni od okoliških restavracij:

- Pri Marički
- Restavracija Aviator (letališče Portorož)
- Turistična kmetija Mahnič
- Idila

5.1.6 PRIHOD NA ZBIRNO MESTO IN OGLED STOJNIC DOMAČINOV

Ob 13.10 je predviden prihod na zbirno mesto ter ogled vnaprej pripravljenih stojnic domačinov, ki bi nudili lokalne pridelke in izdelke.

5.1.7 ZAHVALA ZA UDELEŽBO

Ob 13.30 bi se vsem obiskovalcem zahvalili za udeležbo in jih povabili k ponovnemu obisku. V našem novem TIC-u bi si seveda lahko ogledali galerijo in tudi privoščili kakšen spominek. Učenci OŠ Sečovelje in tudi domačini pa bi pripravili igrice ali pripovedovanje štorij, ki so tudi izšle v obliki zbirke.

6 ZAKLJUČEK

Po zaključenih vodenih ogledih Sečoveljskih solin in po ogledih naših zalednih vasi bi obiskovalce pozdravili z zaključno igrico, ki bi jo pripravili naši učenci. Poskrbeli bi, da bi obiskovalci domov odšli polni novih vtisov in z željo po vrnitvi v naše kraje.

Vsekakor pa bi poskrbeli, da bi naš nov turistično-informacijski center in muzej ter galerija v zapuščenem rudniku ostali odprti tudi za neorganizirane skupine turistov, ki bi si želeli sami ogledati, kar ponuja naša občina. Tako za domačine kot tudi turiste bi predlagali ideje za izlete in ponudili tudi vodenje le teh.

V naš program bi vključili še ostalo turistično ponudbo našega kraja in okolice:

- ogled zapuščenega benediktinskega samostana na Krogu,
- vas Sečovlje in cerkev sv. Martina Sečovlje,
- panoramski izlet z letalom iz letališča v Sečovljah,
- vožnja s kolesi po Parenzani,
- gostinska ponudba:
 - Casa del sal, Parecag 182. Sečovlje
 - Gostilna pri Marički, Parecag 159 b, Sečovlje
 - Restavracija Baron, Sečovlje 19, Sečovlje

Pri izdelavi turistične naloge smo se držali načela, da moramo turistom omogočiti drugačno doživetje našega kraja in okolice. Naša občina je turistično zelo prepoznavna, vendar menimo, da imamo še veliko skritih biserov, ki so vredni turistične promocije in ogledov. Za vožnjo z vozovi in barko smo se odločili ravno zato, da obiskovalcem ponudimo drugačno doživetje našega kraja in s tem nove vtise, zaradi katerih se bodo vračali k nam. Hkrati pa smo ponosni na svojo zgodovino in arhitekturo, ki pa nam po našem mnenju lahko ponudi še veliko več, zato jo moramo izkoristiti.

7 PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI TRŽNICI

Predstavitev na turistični tržnici bo vsekakor sledila vsebini seminarske naloge. Učenci bodo poleg programa, ki ga bomo nudili udeležencem, predstavili tudi igro. Ta igra bo potem izvedena tudi ob vsakem zaključku vodenega programa na zbirnem mestu. Kot turistični spominek pa smo si zamislili dopolnitev naše knjižice Solinarske štorije s štorijami, ki so se dogajale v rudniku črnega premoga, na vožnji z vlakom ali prevažanju soli z maonami. Še danes je v kraju ostal pregovor *tvoja zadnjica je kot maona*.

8 LITERATURA IN VIRI

- Živa beseda ljudi (pogovori).
- Benčič – Mohar, E., Žagar, Z. 2003: Piranske soline včeraj, danes, jutri - Turisti bi lahko sami želi sol. Znanost – priloga časnika Delo, 11. avgust 2003. Ljubljana.
- Šturm, A. et. alt: Solinarske storije. Raziskovalna naloga, 2015. Sečovelje.
- Dobrila, V. et. alt: Zeleni turizem: Eko kamp za mlade. Raziskovalna naloga, 2016. Sečovelje.

Spletne povezave:

- Krajinski park Sečoveljske soline: <http://www.kpss.si/>
- Dedi – enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem: <http://www.dedi.si/dediscina/430-secoveljske-soline>
- Vonj po Istri: <http://vonjpoistri.krkvce.si/portfolio/boskarin/>
- Sečoveljske soline: <http://www.soline.si/>

Slike prispeval Edi Zadnik ter spletna stran center Lepa Vida (*center Lepa Vida*) in Vonj po Istri (*boškarin*).